

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ : มาตรการคว่ำบาตรอิรักของสหประชาชาติ

ชื่อผู้เขียน : นายสมเกียรติ กมลพันธ์

ชื่อปริญญา : ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชา : รัฐศาสตร์

ปีการศึกษา : 2545

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ :

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณัย ทองใหญ่ ประธานกรรมการ
2. รองศาสตราจารย์ สุรพันธ์ ทับสุวรรณ
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กฤษณา ไวก่ำรวจ

มาตรการคว่ำบาตรอิรักของสหประชาชาติเป็นผลมาจากมติคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติที่ 661 เพื่อตอบโต้อิรักที่บุกยึดคูเวตในปี ค.ศ. 1991 มาตรการดังกล่าวได้กดดันให้อิรักถอนกำลังออกจากคูเวต ซึ่งแม้ว่าอิรักจะถอนกำลังออกจากคูเวตแล้ว แต่สหประชาชาติยังคงดำเนินมาตรการต่อไป โดยมีการเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์จากการกดดันให้มีการถอนทหารออกจากคูเวต เป็นการกดดันให้อิรักยินยอมให้คณะผู้ตรวจสอบอาวุธของสหประชาชาติเข้าไปตรวจสอบและทำลายอาวุธที่มีอำนาจทำลายล้างสูงในอิรัก อย่างไรก็ตามมาตรการคว่ำบาตรดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่ออิรักในหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะในด้านมนุษยธรรม ดังนั้นการพิจารณามาตรการคว่ำบาตรอิรักนั้นเราไม่สามารถพิจารณาในด้านการเมืองระหว่างประเทศได้เพียงด้านเดียว หากแต่ต้องพิจารณาถึงประเด็นด้านสังคม และมนุษยธรรมควบคู่ไปด้วย

วัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อ (1) เพื่อศึกษามาตรการคว่ำบาตรรวมทั้งบทบาทของสหประชาชาติที่มีต่ออิรัก และท่าทีการตอบโต้ของอิรักต่อมาตรการคว่ำบาตรและท่าทีของสหประชาชาติ (2) เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลให้มาตรการคว่ำบาตรอิรักของ

สหประชาชาติประสบความสำเร็จหรือไม่ประสบความสำเร็จ (3) เพื่อศึกษาวิเคราะห์ และคาดการณ์ถึงการดำเนินการคว่ำบาตรอิรักของสหประชาชาติว่าจะประสบความสำเร็จหรือไม่ ในช่วงระยะเวลาก่อนสิ้นสุดปี ค.ศ. 2002

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. มาตรการคว่ำบาตรอิรักของสหประชาชาติ มีวัตถุประสงค์เพื่อกดดันให้อิรักยินยอมให้คณะผู้ตรวจสอบอาวุธของสหประชาชาติเข้าไปตรวจสอบและทำลายอาวุธที่มีอำนาจการทำลายล้างสูงในอิรัก โดยสหประชาชาติร่วมกับสหรัฐอเมริกาได้ดำเนินการกดดันอิรักในทุก ๆ ด้าน ทั้งการปิดล้อมการนำเข้าและส่งออกสินค้า การกำหนดเขตห้ามบินเหนือน่านฟ้าอิรัก เพื่อกดดันให้รัฐบาลอิรักยินยอมดำเนินการตามความต้องการของสหประชาชาติ นอกจากนี้สหรัฐอเมริกายังได้มีความพยายามในการสนับสนุนกลุ่มต่อต้านรัฐบาลอิรักให้โค่นล้มประธานาธิบดีซัดดัม ฮุสเซน อีกด้วย

ในขณะที่ฝ่ายอิรักได้ปฏิเสธที่จะดำเนินการตามมาตรการคว่ำบาตรของสหประชาชาตินอกจากนี้ยังได้แสวงหาแนวร่วมเพื่อที่จะต่อต้านและเรียกร้องให้มีการยกเลิกมาตรการคว่ำบาตร และยังได้มีการโจมตีมาตรการคว่ำบาตรว่าส่งผลกระทบต่อสภาพความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตของชาวอิรักอย่างรุนแรง

2. มีปัจจัยหลายประการที่มีผลต่อความสำเร็จของมาตรการคว่ำบาตรอิรักของสหประชาชาติ ประกอบด้วยปัจจัยทางการเมืองทั้งภายในอิรักและในสหประชาชาติและสังคมโลก ปัจจัยทางเศรษฐกิจโลก ปัจจัยทางด้านมนุษยธรรม ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้นอกจากจะมีผลต่อความสำเร็จหรือไม่ของมาตรการคว่ำบาตรแล้วยังมีผลต่อความชอบธรรมของมาตรการอีกด้วย

3. สหรัฐอเมริกามีความพยายามใช้มติของสหประชาชาติภายใต้มาตรการคว่ำบาตรอิรักเป็นเครื่องมือในการดำเนินนโยบายต่างประเทศเพื่อครองความเป็นเจ้าของตนเอง ในขณะที่ประเทศมหาอำนาจอื่น ๆ ได้แสดงท่าทีต่อต้านเรื่องนี้ เปรียบได้กับการที่ประเทศมหาอำนาจต่าง ๆ ได้ใช้อิรักเป็นเวทีในการประลองกำลังและคานอำนาจระหว่างกัน

4. มาตรการคว่ำบาตรมีแนวโน้มที่จะหมดความชอบธรรมลงไป มีการเรียกร้องให้มีการยกเลิกมาตรการคว่ำบาตรเพิ่มขึ้น ทำให้สหรัฐอเมริกาได้มีการผูกประเด็นอาวุธและมาตรการคว่ำบาตรอิรักเข้ากับประเด็นการต่อต้านการก่อการร้าย เพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับมาตรการคว่ำบาตรต่อไป

แม้ว่าอาวุธที่มีอำนาจการทำลายล้างสูงในอิรักจะเป็นอันตรายต่อความมั่นคงระหว่างประเทศก็ตามแต่ความพยายามกดดันโดยใช้มาตรการคว่ำบาตรต่ออิรักได้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของชาวอิรักอย่างรุนแรง ทำให้จำเป็นต้องมีการทบทวนมาตรการดังกล่าวต่อไป

Sanction on Iraq is resulted of United Nations Security Council (UNSC) Resolution 661 response invasion and occupation of Kuwait by Iraq in 1990. This sanction press Iraq to end and to restore the sovereignty, independence and territorial integrity of Kuwait. Although, Iraq have withdraw their forces from Kuwait, United Nations (UN) is still proceed sanction against Iraq but change objective to establishing the objective of universal elimination of weapon of mass destruction which include nuclear, missiles, chemical and biological weapons. However, sanction against Iraq has many impacts not only on political issues but also on humanitarian issues. Thus, we have to consider sanction from both in political view and social and humanitarian view.

The purposes of this research were: (1) to study UN sanction and roles of UN against Iraq and Iraq's reaction and roles on UN sanction. (2) To study factors which impact success of UN sanction against Iraq. (3) To study, analyze and foresee the feasibility of success of UN sanction implementation before 2002.

The major conclusions of the study are:

1. United Nations have blockaded and controlled Iraq's import-export according to UNSC resolution 661 and 687. Besides, UN with collaborative with United States of America (USA) and United Kingdom (UK) have established "no-fly zone" over northern and southern part of Iraq in order to protect and support Iraq government oppositions like Kurdish and Shiite. These measure will force Iraq government to follow UN requesting which include allowing UN inspector continue their work in Iraq, declaring and eliminating Iraq's weapons of mass destruction. Furthermore, USA has supported Iraq government opposition to overthrow Saddam Hussein regime and government.

Iraq has denied following UN's measure. Moreover, Iraq government has been seeking allies to support their requesting to lift sanction. Iraq has tried to criticize UN sanction by linking sanction and humanitarian issues.

2. There are many factors effect the success of UN's sanction against Iraq include Iraq's Domestic Politics, Economics, Social and Humanitarian, Politics in Arab world and Middle East country, Politics in UN and UNSC, world economic and world's humanitarian trend. These factors not only effect to the success of sanction but also effect to a legitimacy of sanction.

3. USA has tried to use UN as a one of foreign policy tools in order to maintain their hegemonic status. However, other great-power like Russia, China does not satisfy with USA role and try to counter and resist by supporting Iraq. It likes great-power use Iraq as a political arena to balancing their power.

4. UN sanction trend to loose legitimacy and Iraq's requesting to lift sanction has been supported from more country. However, USA try to link Iraq government and terrorist group in order to remain sanction legitimacy.

Although, Iraq's weapons of mass destruction is a threat of peace and security both in Middle East and the world but sanction and trying to eliminate Iraq's weapons of mass destruction has fatal humanitarian impact. So, we have to review sanction and its impact again.